

Tale til studenterne - STX og HHX 2014

Kære studenter. Tre skelsættende år i jeres liv er nu til ende, og et nyt kapitel står foran jer. Det mærker I alle i dag, symbolet sidder på jeres hoved. De blå og røde studenterhuer på jeres hoveder er beviset på tre vel gennemførte år her på skolen og samtidig en adgangsbillet til en spændende fremtid. De sidste tre år har åbnet jeres horisont, og når I om kort tid er dimitteret fra Lemvig Gymnasium, står en ny og videre verden åben for jer.

Jeres årgang er i det hele taget et billede på meget nyt. I er den første årgang af studenter med både blå og røde huer, der dimitteres fra Lemvig Gymnasium, og gymnasiet selv er blevet fornyet med jer det seneste år. For et år siden sagde jeres gamle rektor Lasse farvel til den sidste årgang af stx-studenter herfra, nu sidder I som den første årgang på et Lemvig Gymnasium, hvor vi gennem det sidste år sammen har mærket stoltheden over at være sammen vokse efterhånden som vi har lært hinanden at kende. Det er især jeres fortjeneste at fusionen er gået så godt som den er. STX'erne har taget imod handelsskoleeleverne med stor gæstfrihed og nysgerrighed, og I handelsstudenter, som måtte sige farvel til jeres stolte gamle skole i Vasen, har mødt alt det nye med imponerende åbenhed og en begejstring. Det vil jeg gerne takke jer for. I er i ordets bedste betydning en mindeværdig årgang. Fusionen har været vigtig ikke bare for de to skoler, men for hele Lemvigegnen. Den har sikret et bredt udbud af ungdomsuddannelser også i fremtiden på et gymnasium som er blandt landets bedste. Fusionen blev realiseret i et stærkt samarbejde mellem de to skoler, undervisningsministeriet og Lemvig Kommune, og der bliver lagt mærke til os på landsplan. Vi er blandt first movers i en udvikling i uddannelsessystemet, hvor vi kommer til at se mange flere fusioner af denne type fremover. Jeg har set frem til at holde denne tale til jer.

Jeg vil gerne starte med et citat:

Denne umådelige Tilstrømning til Universitetet, denne forbausende Higen efter akademisk Uddannelse er et af tidernes Tegn, som vistnok de fleste ere enige om ikke er af det gode. Denne Overproduktion på det åndelige Område fører til det fordærveligste slags Proletariat af alle, Aandsproletariatet.

Dette citat kunne meget vel være skrevet i går. Man har jo året igennem diskuteret om der i virkeligheden går for mange på gymnasierne, især stx, ja om jeres generation bliver en generation af arbejdsløse akademikere til byrde for samfundet og jer selv. Men citatet stammer fra, september 1889. Allerede da slog man alarm over at for alt mange gik i gymnasiet. Artiklens overskrift sagde alt. Der stod: 414 Studenter! Der er altså i øjeblikket flere elever på Lemvig Gymnasium end man uddannede på landsplan i 1880'erne. Det sætter jo tingene i perspektiv. Der er løbet meget vand i åen siden da, men gymnasierne landet over står alligevel i den samme situation: Vi skal til stadighed kunne give svar på hvorfor vi er her, hvorfor I og samfundet har brug for alle de flotte studenterhuer. Den slags har veluddannede folk skullet finde sig i siden oldtidens Grækenland, hvor det som bekendt kom så vidt at det samme folk, som har givet os demokratiet i arv, endte

med at tage livet af byens mest provokerende dannede, filosofen Sokrates. Så vidt kommer det ikke i dagens Danmark, men det klassiske dannelsesbegreb er under pres i disse år. Måske er det også meget sundt, at vi skal kunne redegøre for, hvorfor vi er her.

Lad mig slå min egen overbevisning fast: Jeg tror ikke et sekund på at en studenterhue erhvervet med flid og begejstring kan blive en hindring for at klare sig i tilværelsen. Og da slet ikke en studenterhue fra Lemvig Gymnasium erhvervet af jer, som er rundet af den vestjyske natur og kultur – tro mig, den findes! Hvis væksten i Danmark fortsætter, kommer vi i en situation, hvor vi vil mangle arbejdskraft ikke bare til produktion, men også til de mere videnstunge job, som mange af jer vil komme til at bestride. Vi har brug for jer, alle som en. Så tag det roligt, en studenterhue er stadigvæk et stærkt kort at have på hånden.

Kodeordet i historien om studenterhuens værdi er: nytte. Der er i disse år med god grund meget fokus på hvad en studenterhue kan bruges til. Det er forståeligt efter den økonomiske krise, at samfundet gerne vil have værdi igen for de mange penge der hvert år bruges på uddannelse. Og nogle af de ting I har lært de sidste tre år, kan såmænd også anvendes umiddelbart. Men I har også fået noget med jer herfra, som ikke umiddelbart kan omsættes til job eller veksles til kontanter. Og dog har den stor værdi. Lad mig illustrere det med en historie, som refereres af den amerikanske filosof og uddannelsestænk Abraham Flexner i hans essay med den lidt provokerende titel *The Usefulness of Useless Knowledge* – altså om nytten af ubrugelig viden. Han refererer en samtale, som han havde med en ven, som havde besluttet sig for at give hele sin formue væk til uddannelse inden for såkaldt nyttige videnskaber. Vores ven Flexner spurgte derfor sin ven, hvilken videnskabsmand han mon anså for at være den nyttigste af alle. Vennen svarede stolt: Marconi!

Hvem i dette lokale kender i dag den store Marconi? Det var manden der opfandt radioen! I kan glemme alt om mobiltelefoner og wifi uden Marconi. Han sendte og modtog det første radiosignal i 1895 – 120 år siden næste år. Det må da siges at være nyttig videnskab!

Flexner svarede nu sin ven, at han anså Marconi for at være temmelig ubetydelig, hvilket vennen naturligvis forbløffedes over. Han spurgte hvem der så var den nyttigste videnskabsmand, og Flexner svarede: Clerk Maxwell og Heinrich Hertz. Disse to forskere havde nemlig i de foregående 30 år eksperimenteret med magnetisme og elektricitet, og Hertz havde påvist, at der faktisk findes elektromagnetiske bølger, som kan bære signaler. Alt hvad Marconi gjorde, var at opfinde apparatet der kan afsende og opfange disse bølger. Derfor er det også Hertz der har givet navn til måleenheden for disse bølgers frekvens. Anvendelig viden er fint, men de største fremskridt gøres tit af folk, som ikke har den umiddelbare anvendelse af deres viden for øje.

Historien rummer følgende pointe: Hvor Marconi arbejdede med den praktiske anvendelighed af en stor opfindelse inden for fysikken, arbejdede en videnskabsmand som Hertz uden at vide hvad opdagelsen skulle bruges til, endsige om det overhovedet ville føre til noget. Den usikkerhed må videnskabsmænd – og alle mennesker – til tider leve med. På spørgsmålet om hvad der så drev Hertz i det daglige arbejde, svarede Flexner: Nysgerrighed! Det er min oversættelse af det

fantastiske engelske ord *curiosity*, som rummer både nysgerrighed og undren. Og netop evnen til at undre sig og være helt grundlæggende nysgerrig på sit fag er dét, som jeres lærere står for, og som vi så gerne vil bringe videre til jer. Jeg forstår så sandelig godt, at de danske politikere på samfundets vegne vil have noget igen for de penge der i dette land gives ud til undervisning, men i mange tilfælde frembringes den største værdi hvis folk drives af deres undren, nysgerrighed og kærligheden til det de beskæftiger sig med. Det kan jeres lærere skrive under på. Det er det man på moderne dansk med et gammelt latinsk ord kalder *motivation*. *Motivation* og glæden ved arbejdet er også det, vi som arbejdsplads gerne skulle fremme. Vi skal ikke blot som skole, men også som arbejdsplads være et forbillede for andre, og det bliver vi kun hvis vi også fremadrettet evner at skabe glæde over at møde til arbejde på Romvej 30 hver morgen. Personligt tror jeg, at meget af den store *motivation* og glæde ved arbejdet, som jeres lærere har, kan tilskrives et miljø hvor vi arbejder i tillid til hinanden. Den tillid skal bevares og skal også komme eleverne her på stedet til gode.

Motivation ser vi lærere masser af i dagligdagen her på skolen. *Upcoming Festival*, *Stand Up*, *Humor mod Aids*, *Suna*, *Flos* og mange andre tiltag her på skolen er jo drevet af jer med begejstring og engagement, så meget engagement, at vi fra tid til anden faktisk spekulerer over hvordan vi mon kan overføre den energi til klasseværelserne. Kunne vi få alle elever til at yde lige så meget i fællesskab omkring læring på timerne som til de sociale arrangementer her på skolen, ville vi være kommet langt. Igen er tilliden et nøgleord. Af og til oplever man, at elever kan det mest fantastiske, hvis de vises tillid og får lov til at tage ansvar. Og undervurdér heller ikke, hvad I lærer ved at engagere jer i frivilligt arbejde og alt det sociale arbejde. Det er i høj grad det, der binder vores samfund sammen og gør jer til hele mennesker. En skole består af meget andet end timer, prøver og karakterer, og det er Lemvig Gymnasium er godt eksempel på.

Tilbage til historien om fysikeren Hertz i sit laboratorium! I skal tage den med jer herfra, og vid at I vil komme langt hvis I bærer den undrende nysgerrighed med jer sammen med en kærlighed til det I kaster jer over i jeres studier og arbejdsliv. Jeres generation er måske mere end nogen anden mål for politiske drømme om effektivitet, konkurrenceevne og vækst. I det forløbne år er landets studerende endda blevet udsat for en såkaldt studiefremdriftsreform, hvor staten gerne vil sikre sig at I ikke bliver hængende mere end højst nødvendigt i uddannelsessystemet. Der bliver mindre plads til svinkeærinder som udlandsophold og til at ødsle tiden væk på at blive klogere. Den tid kan ellers være givet godt ud. Og husk nu også på, at det græske ord, der har givet os ordet skole, *Schole*, oprindeligt betød fritid. Heri ligger der den pointe, at skolegang er noget man gør, fordi man har overskud, lyst og *motivation*, ikke som en sur pligt. Skole betyder fritid, og fritiden er måske den periode, man er allermost produktiv, hvis jeg må citere den italienske filosof Nuccio Ordine.

Jeg har i den forbindelse lyst til at give jer to latinske ord med her på tærsklen til alt det nye. De to ord skal være *Festina Lente!* Skynd dig langsomt. Dette paradoksale ordsprog har som så meget andet sin rod i det gamle Rom, hvor kejser Augustus rådede en lidt for ivrig hærfører til også at

gøre tingene ordentligt og ikke kun hurtigt. Det samme ordsprog blev taget op af en af de vigtigste personer i vores kulturs historie, bogtrykker Aldus Manutius fra Venedig. Hans fortjeneste var som en af de første at gøre de gamle græske forfattere tilgængelige for en bredere befolkning i starten af 1500-tallet. Bogen var som bekendt datidens massemedie. Aldus stod midt i en periode, hvor verden mildest talt var i opbrud på grund af ny teknologi, der gjorde viden tilgængelig for nye samfundslag. Bogtrykkerkunsten blev anledning til en sand vidensekspllosion i Europa, og Aldus forsøgte på sin egen stille måde at fortælle folk hvordan de skulle behandle hans bøger. Med iver og grundighed, altså: *Festina Lente*, som han lod præge alle sine bøger. På bagsiden af dette års dimissionsprogram, som I alle sidder med i hånden, kan I se den grafiske udformning af ordsproget: en delfin der snor sig om et anker. Dybde parret med iver! Tag det paradoks med jer ud i verden og dyrk det! Delfinerne genfandt man i øvrigt indtil for nylig i Aarhus Universitets logo, som nu er blevet erstattet af en gyselig moderne udgave med gebrækkelige halve bogstaver.

Når jeg nu taler om bøger og fordybelse: Der tales meget om bogens død. Man siger, at vi står ved enden på bogens og dermed Aldus Manutius' æra, og at viden i traditionel forstand er blevet affortryllet. Affortryllelse er et ord, jeg ikke kan finde i min danske ordbog, men det må jo betyde noget i retning af banalisering. Alt kan jo findes på nettet. At man kan finde rigtig meget på nettet, kan vi lærere konstatere i hver eneste time. Enkelte elever her på skolen synes næsten

sammensmeltet med denne nye vidensdatabase, som internettet jo er 😊 Der foregår sikkert af og til også irrelevant surf i timerne, men vi kan ikke komme uden om, at vi i dag har meget viden lige ved fingerspidserne, og at det påvirker undervisningen ret meget. Når jeg alligevel ikke tror på, at viden er blevet affortryllet, og at læreren fremover skal indstille sig på at være konsulent, der leder elevernes it-brug i den rette retning, skyldes det to ting. Før det første har vi haft fremragende vidensdatabaser i vestlig kultur de sidste 2500 år, nemlig lærere og biblioteker. Det har ikke ført til affortryllelse af viden, hvad det så også skulle være for en størrelse. Det er længe siden at skolegang udelukkende bestod i at lære kongerækker eller anden gold udenadslære. Skolegang og at studere handler i min verden om faglige og personlige kompetencer som man ikke kan dyrke ved at slå op på internettet. Kan man lære at blive en god tekstlæser på nettet eller at blive god til at løse matematikopgaver? Og hvad med personlige kompetencer som evnen til at arbejde i grupper, tænke innovativt og arbejde disciplineret? Den nye teknologi giver os mange nye fremragende værktøjer, men grundlæggende er lærerens opgave den samme: At åbne nye horisonter, som eleverne ikke får blik for af sig selv, og at anspore til fordybelse, disciplin og engagement! Midt i internettets muligheder for adspredelse, lette løsninger og uoverskuelige samling af viden er der mere end nogen sinde brug for fordybelse og at tage sig den tid tingene tager. Det er netop det der symboliseres ved ankeret i Aldus' logo. Delfinerne står derimod for det engagement og den iver, hvormed jeg håber at I kaster jer over både studerne og livet. Skynd jer, men gør det langsomt!

2014 er et ganske særligt år ikke blot for jer og Lemvig Gymnasium. Flere historiske begivenheder har haft runde eller halvrunde fødselsdage. Slaget ved Dybbøl, Statsbankerotten, D-dag, Norges selvstændighed og her senest 25 året for massakren på den himmelske freds plads. Alle disse

begivenheder gør os opmærksomme på, at vi i den grad er dannet af historien, og begivenhederne bør også mane til eftertanke på en festdag som i dag. Når vi taler om vækst og konkurrenceevne med den fremadstormende kinesiske økonomi, er det tankevækkende, at I studenter her i Danmark ved meget mere end kinesiske studenter om den frygtelige massakre på hundredevis af studenter på Tiananmenpladsen i 1989. Det kinesiske styre har effektivt udslettet mindet om massakren.

Man spørger sig selv, om et styre, der behandler sine borgere på denne måde, overhovedet er bæredygtigt i længden. Det spørgsmål har man stillet siden 1989, og svaret har indtil nu været: ja. Men der er alvorlige krisetegn. Næste år har vi ansat en dygtig dansk matematiker, som netop er hjemvendt fra en stilling som professor i Beijing. Han kunne fortælle mig at luftforureningen i Beijing nu er så alvorlig, at man nogle dage kun kan se 2-300 meter frem for sig. Det er simpelthen livsfarligt at opholde sig i byen. Den kinesiske økonomis projekt er simpelthen ikke bæredygtigt i hverken menneskelig forstand eller i dets forhold til naturen. I kan roligt føle jer privilegerede, men også forpligtede af eksemplet Kina. Landets situation i dag viser vigtigheden af at tage helhedshensyn i jagten på vækst. Kineserne står i dag med en større regning end nogen kan overskue, de har ikke formået at tage det hensyn til helheden og skønnet på værdien af et åbent og måske på overfladen ineffektivt samfund. Åbenhed modvirker korrupsion og moralsk forfald i samfundets top. Det har vestjyder siden Chresten Berg haft skarpt blik for, og det synspunkt ønsker jeg at I vil være med til at forsvare.

Kære studenter, fusionens år 0 er til ende, og et nyt år 0 kan starte i jeres liv efter tre skelsættende år i jeres liv, som Lemvig Gymnasium har været den daglige ramme omkring. I har givet meget til gymnasiet, og gymnasiet har givet jer hvad vi kunne. Gymnasiet giver nu jer væk som færdige studenter. Hvad angår gaver, vil jeg slutte med at citere den romerske digter Martial:

Unddraget uheld og held er hvad du gi'r dine venner
Eneste rigdom du har altid, er den du gi'r væk.

Med de ord giver jeg jer væk ved at dimittere jer som studenter fra Lemvig Gymnasium årgang 2014.

I vil gøre det godt, og det vil gå jer godt!